

POSTANOWIENIE

Dnia 17 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Maria Szulc (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa L. sp. z o.o. w K.
przeciwko M. w N.
o pozbawienie wykonalności,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 17 grudnia 2020 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej
od postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 30 października 2017 r., sygn. akt I ACa (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje
Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania
i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Apelacyjny w (...) uchylił wyrok Sądu Okręgowego w K. oddalający powództwo o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci wyciągu z listy wierzytelności z dnia 7 czerwca 2017 r. ustalonej przez Sąd Rejonowy w K., której ten Sąd nadał klauzulę wykonalności postanowieniem z dnia 13 czerwca 2013 r. w zakresie wierzytelności pozwanego w kwocie 66 717 593,59 zł i pozew odrzucił.

Ustalił, że umowa L. spółki z o.o. w K. przewidywała wymóg uchwały wspólników w przypadku zaciągania zobowiązań przewyższających $\frac{1}{4}$ kapitału zakładowego spółki, który wynosił 18 109 000 zł. Jedyne wspólniki powoda Firma Inwestycyjna L. S.A. w K. wyemitowała obligacje objęte przez pozwanego wierzyciela. Zarząd powoda udzielił pełnomocnictwa prezesowi jedynego wspólnika z datą 27 października 2006 r. do zawarcia umowy poręczenia. W dniu 2 listopada 2006 r. L. spółka z o.o. w K., reprezentowany przez pełnomocnika, zawarł z pozwanym umowę poręczenia zobowiązania Firmy Inwestycyjnej L. w K. do wykupu obligacji na sumę 150 000 000 zł do sumy 300 000 000 zł z odsetkami i kosztami.

FI L. nie wykupił obligacji. Została ogłoszona upadłość zarówno emitenta jak i poręczyciela. W postępowaniu upadłościowym pozwana zgłosiła wierzytelność w wysokości 66 500 000 zł z tytułu poręczenia obowiązku wykupu obligacji, w wysokości 15 661 115,44 zł z tytułu odsetek i kosztów, w tym 30000000 zł zabezpieczone hipotecznie z tytułu wykupu obligacji i 8 509 754,17 zł z tytułu odsetek. Zatwierdzoną listą wierzytelności sędzia komisarz uznał 66500000 zł z tytułu wykupu obligacji i 13 036 128,44 zł z tytułu odsetek, w tym zabezpieczone hipotecznie 30 000 000 zł z odsetkami w wysokości 25% za okres dwóch lat poprzedzających sprzedaż nieruchomości. Wierzytelności nie zostały zaspokojone w postępowaniu upadłościowym.

W toku postępowania upadłościowego FI L. S.A. Syndyk sprzedał udziały w powodowej spółce, spółce partnerskiej M., G. w W. Po umorzeniu postępowania upadłościowego powoda, ten, jako poręczyciel wniósł o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego.

W toku postępowania apelacyjnego Sąd drugiej instancji ustalił, że pomiędzy FI L. S.A. a M. G. Adwokaci spółką partnerską została zawarta umowa sprzedaży 100% udziałów FI L. w powodowej spółce. L. spółka z o.o. od 2013 r. nie posiadała organu uprawnionego do reprezentacji. W dniu 4 maja, na mocy postanowienia z dnia 30 kwietnia 2015 r. Referendarz Sądowy dokonał wpisu do KRS jako jedynego wspólnika powoda M. G. Adwokaci spółkę partnerską w W. oraz zarząd powoda w osobie M. K. Wskutek zaskarżenia orzeczenia przez kuratora powoda Sąd

Rejonowy w K. postanowieniem z dnia 30 kwietnia 2015 r. uchylił zaskarżone postanowienie i wpis a wniosek L. spółki z o.o. oddalił. W uzasadnieniu Sąd uznał umowę sprzedaży udziałów powoda z dnia 27 lutego 2014 r. za bezskuteczną wobec braku wyrażenia zgody na sprzedaż udziałów przez zarząd spółki L. z o.o. Wskazał, że czynność sprzedaży nie wywoła skutków prawnych dopóki nie nastąpi jej potwierdzenie przez zarząd spółki z o.o.

W dniu 4 maja 2016 r. odbyło się Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników L. z o.o. podczas którego Syndyk FI L. S.A. działając w imieniu jedyne go wspólnika powoda podjął uchwałę o powołaniu P. M. w skład jednoosobowego Zarządu Spółki i powierzył mu funkcję Prezesa Zarządu. W tym samym dniu P. M. złożył w imieniu spółki oświadczenie, że wyraża zgodę na zbycie 100% udziałów powoda na rzecz M. G. Adwokaci spółki partnerskiej celem konwalidacji umowy z dnia 27 lutego 2014 r.

Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z dnia 25 kwietnia 2015 r. sygn. XII Ga (...) oddalił apelację powoda od postanowienia Sądu pierwszej instancji w przedmiocie uchylenia wpisów w KRS i oddalenia wniosków spółki M. G. spółki partnerskiej o wpis tej spółki jako jedyne go wspólnika powoda i wpis zarządu. Sąd ten uznał, że umowa sprzedaży udziałów jest nieważna bo prowadziła do obejścia przepisów prawa. Skoro zgoda osoby trzeciej może być dokonana po jej zawarciu, a więc to osoba trzecia tj. zarząd L. spółki z o.o. najpóźniej w dniu zawarcia umowy musi mieć możliwość złożenia takiego oświadczenia a podmiot ten w dniu 27 2014 r. nie posiadał zarządu a zatem oświadczenia złożyć nie mogła.

W ocenie Sądu Apelacyjnego pozew podlegał odrzuceniu na podstawie art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. W dacie wniesienia pozwu zachodziły w składzie organu powoda braki uniemożliwiające jego działanie i braki te zachodzą również obecnie. Z prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w K. z dnia 30 kwietnia 2015 r. sygn. XI Ns-Rej. KRS (...) M. G. A. spółka partnerska nie nabyła udziałów w L. spółce z o.o. i nie mogła skutecznie powołać organów tej spółki. Na mocy tego postanowienia doszło do wykreślenia tej spółki a Sąd Apelacyjny jest związany tym wpisem jednakże związanie to mające podstawę w art. 17 ustawy o KRS nie ma charakteru bezwzględne go i jest domniemaniem wzruszalnym. Sąd odwoławczy

uznał jednak, że jest związany na zasadzie art. 365 k.p.c. postanowieniem z dnia 30 kwietnia 2015 r., co powoduje, że nie może przyjąć, że spółka partnerska ważnie i skutecznie nabyła udziały.

W konsekwencji ani w dacie wniesienia pozwu ani w dacie wydania zaskarżonego orzeczenia L. spółka z o.o. nie posiadała organów uprawnionych do jej reprezentacji.

W skardze kasacyjnej powód zarzucił naruszenie art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. i 199 § 2 k.p.c. w zw. z art. 70, 202 i 391 § 1 k.p.c., art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. a contrario w zw. z 316 § 1 k.p.c. i art. 202 w zw. z 391 k.p.c., art. 199 § 1 pkt 3 i art. 199 § 2 w zw. z 365 i 328 § 2 k.p.c. i art. 365 § 1 w zw. 523 zd. 2 k.p.c. i wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Apelacyjny odrzucił pozew w niniejszej sprawie, bo jego zdaniem w dacie wniesienia pozwu zachodziły w składzie organu powoda braki uniemożliwiające jego działanie i braki te zachodzą również obecnie.

Pozew w tej sprawie wpłynął w dniu 3 sierpnia 2015 r. Zgodnie z wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego dołączonego do pozwu według stanu na 6 sierpnia 2015 r. prezesem L. spółki z o.o. w K. był M. K. powołany uchwałą z dnia 26 lutego 2015 r. (k. 508, 618 i 620). M. K. złożył rezygnację w dniu 12 listopada 2015 r. a w dniu 23 grudnia 2015 r. nastąpiło jego wykreślenie w Rejestrze. W dniu 26 lutego 2015 r. podpisał udzielenie prokury dla P. M. (k. 16), który w dniu 14 kwietnia 2015 r. złożył oświadczenie o wyrażeniu zgody na sprzedaż udziałów. Z dokumentów złożonych do akt zdaje się zatem wynikać, że w dacie złożenia pozwu powodowa spółka miała ustanowiony organ, aczkolwiek wybrany przez istniejącego jedynego wspólnika, który na mocy postanowienia z dnia 22 marca 2016 r. został wykreślony z rejestru. Czynienie nowych ustaleń nie jest możliwe w postępowaniu kasacyjnym a zatem kwestia czy powódka miała organ uprawniony do reprezentacji w dacie wniesienia pozwu stanowić powinna przedmiot rozważań Sądu Apelacyjnego na podstawie dokumentów dołączonych do akt.

Problem, czy taki organ istniał w dacie orzekania przez Sąd drugiej instancji, został rozstrzygnięty w oparciu o moc wiążącą postanowienia Sądu Rejonowego w K. z dnia 30 maja 2015 r., którym wykreślono spółkę partnerską M. G. jako jedyne go współnika powoda z powodu nieważności czynności prawnej, którą nabyła udziały od FI L. Pomijając omyłkę pisarską w dacie postanowienia, bo tego rodzaju rozstrzygnięcie zapadło w dniu 22 marca 2016 r. w sprawie KR XI Ns Rej KRS (...), nie można mówić o mocy wiążącej postanowienia, które uchyla postanowienie z dnia 30 kwietnia 2015 r. i dokonany na jego podstawie wpis i wniosek oddała.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 stycznia 2015 r., IV CSK 181/14 (nie publ.) wyrażona w art. 365 k.p.c. moc wiążąca prawomocnego orzeczenia charakteryzuje się dwoma aspektami. Pierwszy odnosi się do faktu istnienia prawomocnego orzeczenia, zaś drugi przejawia się w mocy wiążącej rozstrzygnięcia zawartego w treści orzeczenia. Zgodnie z dominującym stanowiskiem judykatury, wynikający z mocy wiążącej stan związania ograniczony jest do rozstrzygnięcia zawartego w sentencji orzeczenia i nie obejmuje jego motywów. Przedmiotem prawomocności materialnej jest bowiem ostateczny rezultat rozstrzygnięcia, a nie przesłanki, które do niego doprowadziły. Granice mocy wiążącej określa sentencja wyroku rozstrzygająca o żądaniach stron określających przedmiot procesu, zaś uzasadnienie orzeczenia zawiera jedynie wyjaśnienie podstaw faktycznych i prawnych rozstrzygnięcia, a więc nie rozciąga się ona na ustalenia faktyczne i oceny dotyczące stosunku prawnego. Podkreśla się również, że jedynie w szczególnych przypadkach, zwłaszcza przy orzeczeniach oddalających powództwo lub wniosek w postępowaniu nieprocesowym, gdy z sentencji nie wynika przedmiotowy zakres rozstrzygnięcia, doniosłe dla ustalenia granic mocy wiążącej mogą być motywy rozstrzygnięcia ale tylko w takich granicach, w jakich stanowią konieczne uzupełnienie rozstrzygnięcia i są konieczne dla wyjaśnienia jego zakresu tj. zakresu, w jakim indywidualizują jego sentencję jako rozstrzygnięcie o przedmiocie sporu (wyroki z dnia 8 czerwca 2005 r., V CSK 702/04 „Prawo Spółek z 2007 r., nr 4, s. 54, z dnia 15 lutego 2007 r., II CSK 452/06, OSNC - ZD z 2008 r., nr A, poz. 20, z 4 grudnia 2009 r., III CZP 97/09, OSNC z 2010 r., nr 6, poz. 88, z dnia 11 lutego

2011 r., OSNC - ZD z 2012 r., nr 1, poz. 6, z dnia 13 stycznia 2000 r., II CKN 655/98, z dnia 27 maja 2002 r., IV CKN 1073/00, z dnia 21 czerwca 2007 r., IV CSK 63/07, z dnia 15 listopada 2007 r., II CSK 347/07, z dnia 13 marca 2008 r., III CSK 284/07, z dnia 25 czerwca 2014 r., IV CSK 610/13, z dnia 15 stycznia 2015 r., IV CSK 181/14 - nie publ.).

Za utrwalone trzeba też uznać stanowisko przyjmujące moc wiążącą rozstrzygnięć prejudycjalnych. Często pojęcie to rozumiane jest nieprawidłowo w ten sposób, że przesądzenie danej kwestii prawnej w sprawie zakończonej wcześniej prawomocnym wyrokiem jest wiążące dla sądu orzekającego w sprawie późniejszej, w której występuje w tym samym lub zbliżonym stanie faktycznym ten sam lub zbliżony problem prawny.

Prejudycjalność zachodzi wówczas, gdy pomiędzy prawomocnym orzeczeniem oraz toczącą się sprawą zachodzi szczególny związek polegający na tym, że prawomocne orzeczenie oddziałuje na rozstrzygnięcie toczącej się sprawy, a nadto dotyczy rozstrzygnięcia dokonanego w stosunku do tych samych stron lub podmiotów objętych rozszerzoną prawomocnością orzeczenia. Żądania obu pozwów nie muszą być tożsame ale powinny być oparte na tej samej podstawie faktycznej i zmierzać do tego samego celu. Nie każda kwestia wstępna rozstrzygnięta wcześniej ma rangę kwestii prejudycjalnej w innym późniejszym postępowaniu, nawet pomiędzy tymi samymi stronami. Szczególna zależność, stanowiąca istotę prejudycjalności, zachodzi wówczas, gdy dla rozstrzygnięcia jednej sprawy konieczne jest uprzednie rozstrzygnięcie innej albo gdy od wyniku prawomocnie rozstrzygniętej sprawy zależy wynik innej sprawy. Konieczną cechą prejudycjalności jest decydujące znaczenie, jakie ma rozstrzygnięcie jednej kwestii wstępnej dla rozstrzygnięcia kwestii wstępnej w innej sprawie.

Konkludując stwierdzić trzeba, że granice mocy wiążącej prawomocnego postanowienia o odmowie wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego obejmuje jedynie odmowę wpisu, nie rozciąga się natomiast na motywy tej decyzji (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2018 r., II CSK 698/17, OSNC ZD 2019 r., nr 3, poz. 46). Wiążące jest zatem orzeczenie, że nastąpiła odmowa wpisu spółki partnerskiej M. G. jako jedyne go współnika powoda.

Kwestia ta pozostaje jednak bez znaczenia dla oceny, czy w dacie orzekania Sądu drugiej instancji w powodowej spółce istniał prawidłowo powołany organ do jej reprezentacji. Wprawdzie istotnie w dniu 21 marca 2016 r. podczas Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników powódki, gdy jako jedyny wspólnik występowała spółka partnerska M. G. został wybrany jednoosobowy zarząd w osobie Z. M., który złożył rezygnację w dniu 17 lutego 2016 r. Po wykreśleniu tej spółki w dniu 23 marca 2016 r. jako jedynego wspólnika wpisano FI L. S.A. w upadłości likwidacyjnej. Syndyk masy upadłości tej firmy zwołał Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników w dniu 4 maja 2016 r., na którym powołano zarząd w osobie P. M. i wpis został dokonany do KRS w dniu 27 stycznia 2017 r. Wobec wyrażenia odmiennego stanowiska przez Sąd drugiej instancji konieczne będzie rozważenie czy istotnie w dacie orzekania przez Sąd drugiej instancji zachodziły braki w organie powoda.

Z tych względów orzeczono na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c.